

שפת התנאים

הוועד להפצת תורת הגה"ק בעל ה'ישמח לב' מפרוקירכען זיע"א ולמעלה בקודש

פרשת דברים - חזון
תשפ"ו | גליון קט"ו | שנה ג'

צבי לצדיק

הגה"ק המקובל רבי יצחק באנהארד זיע"א
תלמיד חבר למרן החתם סופר זיע"א

וזאת ליהודה

הגה"ק רבי יהודה הלוי זיע"א
אבדק"ק ניישטאדט
מגדולי תלמידי החתם סופר זיע"א

ישמח לב

הגה"ק רבי משה שמעון הלוי זיע"א
אבדק"ק יאקא ופרוקירכען
תלמיד למרן השבט סופר זיע"א

שפתי צדיק

• בשפתו יהגה •

'משלנו הם אוכלים' • גזרת הגלות וערעור העמים על עמל ישראל

ביאור עמל ישראל בגלותם, וכיצד חוסר הכרת העמים
ביגיע כפיהם הופך את טלטולם לגלות גמורה

גלתה יהודה מעוני (איכה ג, א), במדרש איכה (שם)
דרשו על דברי הפסוק 'וכי אומות העולם אינם גולים,
אלא אומות העולם שאוכלים מפתם ושותים מיינם - אין
גלותם גלות, אבל ישראל שאין אוכלין מפתם ואין שותין
מיינם - גלותם גלות'. עכ"ל.

אל תתפארו ואל תתהדרו, אותם אשר לא יחדלו
לאכול מזבח אומות העולם ויושבים עמהם במסבה
לשותות יין נסיכם, כי במחשבותיכם אתם מקדבי הגאולה
על ידיכם, ועל ידי זה יקל מעלינו עול הגלות משום
שאתם אוכלים מפתם ושותים מיינם - כי לא מחשבות
המדרש כמחשבותיכם שמעו וראו, ושימו לב והבינו.

וכל זה כי אפילו בזיעת אפם יאכלו ישראל לחם
בגוים, על ידי שזה חורש זה סנדלר או חייט, זה רוכל
המחור על הכפרים וחבילה כבידה על שכמו, זה מודד
ומכניס ומוציא, זה עובד עבודת שדה וזרם, זה מביא
סחורות ומוכר בשוק בקץ יאכילו חורב, ובחורף
יקפאו ידים ורגלים ושאר הגוף לא פלט, במלא מובן
המלה יגיע כפיו, וישבע מעמל ידיו.

אבל אומות העולם אינם אומרים כן, אלא אומרים:
ישראל אינם אוכלים מפתם, לא פת שלהם אוכלים כי כל
מה שאוכלים אוכלים משל אחרים, משפע עמים יינקו,
מלאכתם נעשית על ידי אחרים, אינם עמלים ואינם
עובדים עבודה קשה, הלחם אשר הם אוכלים לא יגעו בה,
לא יחפצו לעבוד עבודת פרך - רק אומניות קלה ונקיה
בלי עמל ויגיעה, מתענגים ושבעים ממה שאומות העולם
עמלים זורעים וחורשים וקוצרים ומעמרים, וישראל
עוסקים בשולחנות וחניות, ויונקים מזה עצמותם של
אחרים ואינם שותים מיינם, לא מין של עצם, לא הם
המשדדים אדמה, לא הם בוצרים וכורמים, ואף על פי כן
שותים במזרקות יין וראשית שמנים ימשחו.

ועל פי זה שפיר יובן מדוע כשישראל גולים - גלותם
גלות, כי לא תחול תלונתם על ישראל, אבל שאר העמים
אם יגלו לא יתרעמו עליהם ככה, לכן אין גלותם גלות
שלימה.

א. פירוש: יכלה אותו השרב. והוא מלשון הכתוב בספר בראשית
(לא, ט) 'אֶכְלֵנִי חֶבֶב', 'אֶכְלֵנִי מִלֶּשֶׁן כְּלִיָּה', וכן מצינו אכילה
שעניינה כלייה בפסוק (ד, כד) 'אֲשֶׁר אֵכְלָה' (על פי רש"י ורא"ם שם).
וראה בפירוש תרגום אונקלוס 'אֶכְלֵנִי שְׂרָבָא'. ב. פירוש: שאר
אברי הגוף לא יצילו מקפאון החורף. ולשון זה מצינו במתניתין
דסוטה (פרק א' משנה ז'): 'לְפִיכָּךְ תִּקְלָה הַיָּד הַיְּמָנִית תִּחְלָה וְאַחֲרָיָהּ כִּי הַבֶּטֶן
וְשָׂרָא לָא הִגּוּף לָא פִלְט'. ופירש הרע"ב: 'שאר אברי גופה אינם
פלטין מן החוליה'. ג. יסוד מליצת רבינו מלשון הכתוב (דברים
לג, יט) 'שָׁפַע יָמִים יִנְקוּ'.

שהיה פירוד ביניהם נטל מהם זכות זה לבחור שופטים, כי
לא יבואו לידי הסכמה. אבל הכא שבו לבצרון, דכתיב (לעיל
פסוק כה) ואסירה את בדילך, דהיינו המתכת המבדיל ביניהם
לא יקום עוד ולא יהיה, ועל ידי זה אשיבה שופטיך
כבראשונה כמו שהיתה בימי קדם שהם בחרו שופטיהם
ויועציהם.

מגילת איכה

יד זדים שלטה בביאור התורה הק'

ידו פרש צר על כל מחמדיה כי ראתה גוים באו מקדשה
(א, י). פירוש רש"י דהכוונה על ספרי תורה כדי לשרפם¹.

ולעניות דעתי בודאי על התורה קאי, כדאיתא בספר
מלכים א' (כ, י) 'וכל מחמד עיניך ישימו בידם ולקחו, וכמו
שפירש רש"י שם'.

אלא שכמדומה לי שלשון 'ידו פרש צר' היינו יד כדי
לרכוש אותו דבר ולהשיגו, אם הוא מצורף על ידי מלת 'על'.
לכן נראה שקובל אנחנו על מה ששלטו זרים בתורת ד', מעת
שנתקן על ידי זקנים לתלמי מלך מצרים (במלכות ט), שקמו
חכמי האומות ומבארים כמה וכמה פסוקים שלא כדא, נגד
מסורת שיש לנו לפרש כל אמריה, ועל ידי ששלטה בה יד
זרים הם מהפכים דברי אלקים חיים, וגם רבים מבני עמינו
נמשכים להם לתפוס ביאורם בכמה מקומות. וכמה מתאים
לזה מה שהוסיף כי ראתה גוים באו מקדשה, כלומר, כי גם
מה שפרש צר ידו על ספרי התורה גם בזה ראתה גוים באים
על מקדשה.

תם עונך משום שאתם מצויינים בהלכה

תם עונך בת ציון (ד, כב). נראה לי בת ציון דייקא, נותן
טעם וזמנאל למה תם עונך לפי שאת בת ציון, ר"ל שערים
מצויינים בהלכה, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ה) על הפסוק
(תהלים פז, ב) 'אוהב ה' שערי ציון'. וזהו 'ציון במשפט תפדה'
(ישעיה א, כב), 'במשפט' דייקא, משפט ענינו שהדין מחייב, כנ"ל
ע"י שערים מצויינים הלכה, וכמ"ש בתהלים (צח, ד) 'הריעו לה'
כל הארץ' ראשי תיבות הלכ"ה, על ידי זה 'עבדו את ה'
בשמה' (שם ק, ב), שכל עולמות שרויין בשמחה שמלאים
ברכה וישפיע רב כבוד ליוצאיהן, כנ"ל. והו שמישים (שם פסוק
א) 'ולו אנחנו עמו וצדעו מרעיתו', עמו' זה תלמידי חכמים, כמו
שאמרו רז"ל (ב"מ לג) על הפסוק (ישעיה נא, ח) 'הגד לעמי פשעם'
אלו תלמידי חכמים עיי"ש, על ידי זה אנו 'צאן מרעיתו'
לפרנסה, ל' לא קרי וכתבי כפשוטו, אם עוסקים לשמה ל',
ואם לאו לא, כידוע מה שאמרו רז"ל (ברכות ז) העוסקים שלא
לשמה נוטל לו שלא נברא, ודמשתמש בתנא חלק (אבות פ"א מ"ג)
צבי לצדיק - באנהארד

אשמת העם בדיינים רק אם קולם נשמע

ואשמתם בראשיכם (א, י). רש"י בפירושו הקדים לפרש את
המאוחר, שמתחילה כתב לבאר את דברי הפסוק בראשיכם
זה לשונו: 'ראשים ומכובדים עליכם שתהיו נוהגים בהם כבוד
ויראה, ואחר כך פירש את המוקדם ואשמתם זה לשונו: 'חסר
י"ד, למד שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיינים,
שהיה להם למחות ולכוון אותם דרך הישרה'. עכ"ל².

נראה שבכוונה היפך את הסדר, דאין להאשים את
הדיינים רק אם קולם נשמע אצל ההמון, שכל העם נוהגים
בהם כבוד ויראה, וסרים למשמעתם, דאז אשם העם יש
לתלות בדיינים, כי אם אין נוהגים בהם כבוד ויראה לא
יועילו כלום בדברי תוכחה, דאין שמים לב על תוכחתם, לכן
הקדים בראשיכם וכו' שתהיו נוהגים בהם כבוד, ואחר כך
אמר ואשמתם שאז אשמותיהם של ישראל תלויות בראשי
הדיינים.

ובזה יובן מה שאמרו חז"ל (תהינ' יד). 'לא נתקדשה דעתו
של ישעיה עד שאמר להם המקרא הזה 'ירבה הנער בזקן'
וגו' (ישעיה ג, ה), הכוונה, שעגמה נפשו של ישעיה עליו, כאשר
ראה הדור ההוא מזלזלים באיסורין - נכנס חטא ועון אל תוך
הקהל, ומה שעגמה נפשו עליו היה בשביל שנבהל מהרגש
חיוב אחריות ואשמה שתלוי במנהיג, וגם הוא היה מפחד
שיתלו האשמה בו על שלא מיחה כראוי, אמנם כאשר ראה
'שירבה הנער בזקן' - נחה דעתו, כי נוכח לדעת שאין
האשמה תלוי בו, כי לא חשו לדבריו ולא נהגו כבוד
במנהיגם.

הפטרה לשבת חזון

כיון שיש אחדות ושולם יכולים לבחור שופטיהם

ואשיבה שופטיך כבראשונה ויעיצך כבתחילה (א, כו). יש
לפרש על פי מה שפירש בפנים יפות לדקדק, שיתרו אמר
למשה - 'ואתה תחזה מכל העם' וגו' (שמות יח, כא), ומשה אמר
לישוראל - 'הבו לכם' וגו' (דברים א, יג), כלומר, שהם יבחרו
אנשים מצויינים שהם יבחרו להם שופטים.

והנה להניח בחירת השופטים לכנסת ישראל צריך לזה
תנאי, והיינו שאין ביניהם פירוד דעות, והם מתנהגים
באחדות ושולם, ואין בהן קנטרנים שרק להכעיס את
שכנגדו, מואס באותו שחבירו רוצה בו. וכיון דישוראל
שבדורו של משה היה בהם אחדות כעדות הכתוב (שמות יט,
ב וברש"י) 'ויהי שם ישראל' - כאש אחד בלב אחד, לכן היו
ראוים שיבחרו הם את שופטיהם, אבל אחר כך נולד פירוד
לבבות, כמאמר הכתוב (להלן נט, ב) 'כי עונותיכם היו מבדילים
ביניכם' וגו', עיין בינה לעיתים (עת צרה דרוש ג) (מח³), וכיון

א. ספרי (פי"י). ב. בבניה לעיתים: 'ירוצה' כי עיכוב התשועה לא בא מצידו יתברך חלילה, לא מחסרון כוח ולא מהעדר השגחה שכבדה אנו משמוע
צעתכם. אבל דעו אפוא, כי אתם גרמתם לעצמכם מצד עוונותיכם. זה - כי להיות נודע 'אין כלי מחזיק ברכה אלא השלום' (תוספתא פסוק נא, ב), והוא יתברך
לא יספיק דבקות השגחתו על בעלי המחלוקת והפירוד, כי ירחק מהם מאוד להיות הפך עצם שלמותו. לכן, 'עונותיכם' - אשר מדרכם יורדים ומשטינים,
גולים ומקטרגים - הם עושים זאת לכם, שיתחלה הם 'מבדילים ביניכם' - גורמים להבדיר ביניכם קטטות ומריבות, באופן שיהיה הבדל, חילוק ופירוד, אלו
עם אלו, למען יימשך 'בין אלקיכם'. ג. מלשון מבצר, דהיינו מבצר של אחדות. ד. מין מתכת כמו 'את הַבְּדִיל' (במדבר לא, כב). ה. ברש"י: 'ידו פרש צר
- עמונו ומואב'. על כל מחמדיה - ספרי תורות שנאמר בהם (תהלים יט, א) 'הנחמדים מזהב', הכל נפנו לבו כסף הזהב, והם נפנים על ספרי תורות כדי לשרופם,
לפי שכתוב בהם (דברים כב, ד) 'לא יבא מעוני' וגו'. ו. ברש"י: 'מחו מחמד עיניך חמדה מתוך חמדה, זה ספר תורה שנאמר בו 'הנחמד' מזהב ומפזר' (תהלים
יט, יא). ז. כלומר, היכן מצוירף ליד תיבת 'פרש' תיבת 'על' - הכוונה שהוא פורש כפיו על הדבר כדי להשיגו. ח. המחבר הוסיף חז"ל: 'דאלי' יבש
חרס כוחו וימות תיכף, עכ"ל. ואינו מובן כוונתו. וכנראה שאין זה מקומו.

יום ראשון פרשת ואתחנן - ה' באב

הרב משה שמעון הלוי ז"ל בן יבלחט"א מוה"ר
שרגא פייבל האפפמאן שליט"א
נלב"ע תשפ"ה

שלשלת הדורות: הרב משה שמעון הלוי ז"ל, בן
יבלחט"א מוה"ר שרגא פייבל שליט"א, חתן הגאון
ר' יעקב בינעט ז"ל, חתן הגאון ר' אלעזר עקיבא
פאשקוס זצ"ל, חתן רבינו הגה"ק זע"א.

ת.נ.צ.ב.ה

השמה במעונם

לידידנו נכדי רבינו זע"א

הרב שאול חיים רוזנבורג שליט"א
(בן מוה"ר מנחם צבי ז"ל)
בני ברק

לרגל שמחת אירוסיתו למזל טוב בשעט"מ
יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה אמן.

הרב יהודה ישכר בנדיקט שליט"א
(חתן מוה"ר מנחם צבי רוזנבורג ז"ל)
בני ברק

לרגל שמחת אירוסיתו עב"ג הבה"ח החתן חיים דוד
בארד הי"ו למזל טוב בשעט"מ
יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על אדני התורה אמן.

הרה"ג ר' אליהו שלום ברקוביץ שליט"א
(חתן מוה"ר בנימין פשקוס ז"ל)

הרב שמואל פורגס שליט"א

הרב אברהם שרגא פורגס שליט"א
בית שמש

לרגל הולדת הנ"ן / הנכד / הבן שיח" למזל טוב
בשעט"מ

יה"ר שיזכו לרוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם אמן.

נחמת עולם

בלב קרוע אנו מביעים את תנחומינו הכנים והעמוקים
מעומק הלב, למעתיד ומחזיקי התורה, אשר בזכות נדבת
ידו הראשונה הונח היסוד ונוסד הגיליון לראשונה

הרה"ג ר' ישראל אפרים וועבער שליט"א
יו"ר מכון קאניזשא ומו"ל צבי לצדיק' שיח יצחק

על הסתלקותה בלא עת של בתו הזכה והתמימה
בלומא ברכה ע"ה

זכות אלפי שעות הגיית התורה והחיזוקים המופצים מדי שבוע
בשבוע בקרב המוני בית ישראל באמצעות גיליון זה - אשר כבודו
היה הנחשון לעוררו ולייסדו - תעמוד כחומה בצורה לזכותו ולעילוי
נשמתה הטהורה של הילדה המנוחה ע"ה, יהי רצון שהשופע טוב
ישלח מזור ותנחומים להורים הדגולים ולכל המשפחה הרוממה,
ישכין בביטחון אף ששון ושמחה, ותזכו לראות בנחמת ציון וירושלים
ובביאת גואל צדק. הפקודים יתקבלו בתוך שנה אצל ציון
וירושלים ואל תוסיפו לזאבא עוד.

מוקירים ומנחמים

מכוז יעמ"ח לב' פרויקטור וכלל קוראי הגליון בא"י ובחו"ל

מקצת הלכות והנהגות ביום תשעה באב

י. לפלוף ע"ג עיניו. אם היה לפלוף ע"ג עיניו ודרכו היא
לרחצם במים, מותר לרוחצו ולהעביר הלפלוף ואינו
חושש, דדינו כטיט וצואה שמותר לרחוץ כדרכו ואינו
חושש (עי' שו"ע שם).

יא. הפאות והזקן. ואסור לרחוץ השערות אפילו עם
מעט מים, ויש שכתבו להתיר להרטיב השערות במים
באופן ששערו מפיז במברשת שינים יבשה עם משחת
אינם נרטבים מהמים, ורק כשמרטיבו באופן שאינו מרטיב
ידיו וכגון שלובש בתי ידים (כפפות) בעת שמרטיב את
הפאות והזקן, או שרוחץ השערות בלבד תחת הכרז.

לנקות את הפה במשחת שינים או במי פה

יב. ריח מפיו. יש להתיר לנקות את הפה בתשעה באב
באופן שמריח מפיו במברשת שינים יבשה עם משחת
שינים, וכל זה בלא שיכניס מים לתוך פיו.

יג. מריח מפיו מאוד. במקום צער גדול וכגון שיוצא
ריח מפיו מאוד ומרגיש אי נעימות בכך, מותר לו גם
להכניס מים לתוך פיו או להשתמש במי פה, ויהיה מאוד
שלא יכנס המים לתוך גרונו ע"י שיכפוף פיו ורואשו כלפי
מטה (עי' משנ"ב סי' תקס"ז ס"ק י"א, ועיי' שו"ע שו"ע אסור בכל אופן).

לנגב פניו ידיו ורגליו בממחטות לחות (בעב"י)

יד. כתבו הפוסקים שאין לקנח את פניו עם ממחטות
לחות רגילות את פניו ידיו ורגליו כיון שזה טופח ע"מ
להטפח, אבל הממחטות לחות המיוחדות לשבת שיש
עליהם הכשר (אין נכנס בהררים התלולים בשערה אם מותר להשתמש
עמהם בשבת, ואכמ"ל), שברוב הפעמים אין הממחטות כאלו
טופח ע"מ להטפח, אם כן באופן שאכן אינו טופח ע"מ
להטפח מותר לנגב בהם בתשעה באב פניו ידיו ורגליו,
ואפילו אם עושה כן רק לתענוג.

טו. טישו רטוב שייבש אותו. וכן יכול להשתמש
בתשעה באב בנייר טישו שמרטיבים ואח"כ סוחטם היטב
או מייבשם באופן שאינו טופח ע"מ להטפח, ויכול לנגב
בהם את פניו ידיו ורגליו, וכן יכול להשתמש בממחטות
לחות כשסוחטם היטב קודם שמשמש בהם ויכול לנגב
בהם את פניו ידיו ורגליו, וכ"א אפילו אם עושה כן רק
לתענוג (ואם סוחטו בתשעה באב, אז צריך להיזהר שלא ירטב ידו, כגון
שסוחטו עם כפפות וכדומה).

סיכה

להניח אבקות וקוסמטיקה או דורדרנ"ד

טז. הקדמה. כתב בשולחן ערוך (סי' תקנ"ד סעי' ט"ז) "סיכה
אינה אסורה אלא של תענוג, אבל מי שיש לו חטטין בראשו
סך כדרכו ואינו חושש".

יז. מיני קוסמטיקה. כלומר שאין לסוך בתשעה באב
כשכוונתו לשם תענוג, וכגון הנשים המורחות אבקות ומיני
קוסמטיקה שאין להם למרוח בתשעה באב, וכן לצבוע
השפתים או שאר מיני איפור שאין להם למרוחם בתשעה
באב, ורק כללה בתוך שלושים יום שלאחר נישואיה
מותרת למרוחם בתשעה באב (עי' משנ"ב שם ס"ק כ"ט).

יח. דורדרנ"ד. ולהתז חומר ריחני על הגוף נגד הריח
של הזיעה כגון דורדרנ"ד וכדומה, מותר להניחם בתשעה
באב כשכוונתו להסיי הריח רע, אבל אם כוונתו כדי ליתן
ריח טוב על גופו אסור ליתנו.

הקדמה

תשעה באב אסור בחמשה עינים אכילה ושתייה,
רחיצה וסיכה, נעילת הסנדל, תשיש המטה, ותלמוד
תורה, וכל אלו הדברים אסורים ליל כיומו, חוץ משיבה
על גבי קרקע שמקילים מחצות היום ואילך, אבל שאר
הדברים אסורים עד הלילה.

רחיצה

רחיצת ידיו

א. רחיצת אצבעו בלבד. כתב בשולחן ערוך (סי' תקנ"ד
סעי' ז') שרחיצה אסורה בתשעה באב בין במים חמים בין
במים צוננים, ואפילו להושיט אצבעו במים אסור.
ב. ידיו מלוכלכות. וכן אם היו ידיו מלוכלכות בטיט או
בצואה מותר לרחוץ להעביר הלכלוך, ולא יטול כל ידיו רק
לפי הצורך להעביר הלכלוך בלבד (שו"ע שם סעי' ט').

קם ממיטתו בבוקר

ג. כתב בשולחן ערוך (שם סעי' י') יטול ידיו שחרית (נע"ל
וואסער) רק עד סוף קשרי אצבעותיו, משום רוח רעה
השורה על הידים.

ואף אלו הנוהגים המחמירים ליטול ידיהם ארבע
פעמים לסירוגין, יכולים ליטול ידיהם כמו שרגילים ויטלו
רק עד סוף קשרי אצבעותיהם (עי' מט"א סי' תר"ג סעי' ה').

כהנים העולים לדוכן (בא"י), וחולה וקטן
האוכלים בת"ב

ד. כהנים העולים לדוכן בתפילת מנחה נוטלים כל
ידיהם כדרכם (שע"ת שם ס"ק ז'), וכן חולה וקטן האוכלים פת,
נוטלים ידיהם כדרכם עד סוף פרק ידיהם.

קודם תפילת מנחה

ה. כתבו הפוסקים שמותר לרחוץ ידיו אף לתפילת
מנחה, דהוא כמקבל פני השכינה (ודינו כטבילת מצוה שהיה מותר
לטבול, עי' שו"ע שם סעי' ח'). מטה יהודה שם ס"ק ז' מובא במשנ"ב שם ס"ק
כ"א).

נגיעה במגעלי ובמקומות המכוסים

ו. אם נוגע במגעלי צריך ליטול ידיו עד סוף קשרי
אצבעותיו, אפילו אם היא רק של בד או גומי כיון שהלך
בהם הרי זה מיטנפי (עי' כה"ח סי' תקנ"ד ס"ק ע"ג).

ז. וכן אם נגע במקומות מכוסים שבגופו או חך
בשערותיו באופן שחייב ליטול ידיו, צריך ליטול ידיו עד
סוף קשרי אצבעותיו, ואפילו לא נגע רק באצבע אחת
(משנ"ב סי' תר"ג ס"ק ר').

לרחוץ את הבשר או הירקות

ח. נשים המבשלות וצריכות לרחוץ הבשר או
הירקות, מותרת לרוחצן, אף דמילא רוחצת גם את ידיה
(עי' משנ"ב שם ס"ק י"ט).

להרטיב את עיניו ושערותיו כשקם מהמטה

ט. עינים. כשקם בבוקר מותר להעביר את ידיו על
עיניו לאחר שנטל ידיו שחרית (נע"ל וואסער), לאחר שניגב
את ידיו והם עדיין לחות קצת, באופן שזה אינו טופח ע"מ
להטפח (עי' שו"ע שם סעי' י"א).

לתרומות למען הפצת

תורת רבינו זע"א ניתן

לחייג למס'

079-9697-784

פתרה של תורה

לידידנו החשוב

הגאון ר' יהודה משה וועצלער שליט"א

חתן מוה"ר משה יוחנן זינגער שליט"א

לרגל מינוי לכהן כדומ"ץ דק"מ מכונבא בעלזא

בעיר בית שמש

יה"ר שיזכה להרחיב גבולו בתלמידים הוגנים, וידוה הרכה נחת
מכל יוצ"ח